

իւր զէմ ոչ ոք ոչինչ գրելու չը հա-
մարձակուի, մինչև անգամ պատարագ
մատուցանելու ժամանակ այնպիսի կար-
գեր է կատարել տալիս և շարական-
ներ երգել տալիս, որոնք միայն կա-
թողիկոսները համար են վերապա-
հուած:

Գաւառական մի քանի քաղաքնե-
րնց մեզ գրում են, որ գործակալները
հաւատացնում են ժողովուրդին իւր լծի
գաւառական պատգամաւոր կարելի չէ
ընտրել նրան, որը այդ ընտրութեան
ժամանակը բացակայէ:

Գործակալներն այդ վարմունքը բա-
ցատրուում է նրանով, որ քաղաքացի
գտնուող հաւանական ընտրելիները ի-
րենց կուսակցութեանը չեն պատկա-
նում:

Այդ գործակալները մինչև անգամ
այնքան բարեկ են, ինչպէս հաղորդում
են, որ իրենք իրենց կանխդատնեւ
աւաճարկում են պատգամաւորութեան
համար:

Թիֆլիսի 38 ա. Գաղթեւորներն գրում
է. Այս օրերում ձոն արհեստաւորները
քուէարկութեամբ իրենց համար գը-
նաւոր ընտրեցին զորանքն նախկին
արհեստաւոր մեծ. ա. Սարգիս Գա-
վալեանցին, որը 86 քուէներէն 84
սխալակ ստացաւ և միայն 2 սե:

Պ. Գալալեանցը 1857 թուականից
սկսած կառավարում է իւր համբարը
ամենայն խղճով և առանց կողմնա-
պահութեան, իւր համար էլ ստացել
է կառավարութիւնից պատուանշան-
ներ, թիւերի բոլոր արհեստաւորներին
դասակարգում նա այն աստիճան հա-
մարում է ստացել, որ շատ երեւելի
վաճառականներ իրենց համար պատիւ
են համարել մտնել միևնոյն համ-
քարութեան մէջ և լիւրջիւ նրանց ար-
հեստակց, ինչպէս քաղաքի սովորու-
թիւն է:

Պ. Գալալեանցը ապահովուած լի-
նէրով եւ առեւտրական շրջանում, բա-
րենպատակ գործերին էլ մասնակցե-
լուց էլ երբեք չես չէ մնում: Նա
ստանում է բոլոր հայերէն լեզուները,
մասնակցում է ամեն տեսակ նուիրա-
տութեան և շահերին էլ յորդորում
է իւր օրինակին հետեւել մինչդեռ թիֆ-
լիսի ուրիշ շատ հարուստ վաճառա-
կաններ, աչքի են ընկնում իրենց կա-
տարեալ անտարբերութեամբ դէպի
այդ տեսակ գործերը: Պ. Գալալեան-
ցը այս համբարի մէջ մտնելու և նը-
բան գլուխ կանգնելու օրից սկսած բա-
կական գրգիւռ է եղել միւս վաճառա-
կաններին համար—իրեն ընկերակցութեան
և նրանց նուիրատուութիւններով բա-
ւական մեծացել է համբարութեան
գրաւադուլը, որի եկամտից նա ա-
մենայն տարե մի քանի օրը և անօգ-
նական ազդիւններ ամուսնացնելով նը-
բանց բաղաւորացնում է:

Այս տեղեկութիւնները ձեռք տալով
իմ նպատակի չէ չէ հարկէ անպայման
գտնել ա. Գալալեանցին, այլ միայն
կատարել մի սրբազան պարտք, որ է
ճանօթացնել ընթերցող հասարակու-
թեանը մի այնպիսի համեստ հասարա-
կական գործիչ հետ, որոնց նմանները
դժբաղդաբար մեր մէջ շատ քիչ են,
իսկ եղածներն էլ անձանթ են մնում
հասարակութեան մեծ մասին:

ԳԱՆՁԱԿԻՅ. Մեր տեղական հայ լը-
րագիրները կարգադրողներ անշուշտ կը
մտաբերեն այն բանակալութեւ, որ ծա-
գուել է լեւոնական տեսութեւ. Աղա-
յեանի և Չարեքայ վանքի վանահօր
մէջ մի լծուաւ երկու ժառանգ զուգ-
ութեան մասին: Պ. Աղալեանցը հաւա-
տացնում էր՝ որ հայ սուրբ երկա-
թաքար ծախում է և արդիւնքը կը-
լանում, առանց մատան մտքներու,
այդ լուրը պաշտպանում էին (Աղա-

յեանցի ասելով) և մի քանի պատուա-
ւոր մարդիկներ, որոնցից միմիայն մէ-
կի անունը լուր արտաբեր հանցեց ա. Ա-
ղալեանցը՝ այդ էր ուսուցիչ ա. Խո-
ցիեանցը՝ որը օրակէս լծի նամակով
հաղորդել է Աղալեանցին այդ լուրը և
կոտորացել է մինչև վերջին կաթիլ ա-
րեան պաշտպանել իւր պատրաստի
գլխէ ինչ ինչ պատճառներով ստի-
պուած գրել է այդ նամակը խեղճ ու-
սուցիչը, իսկ միւս լրատու պարոննե-
րը մնացին ծածկուած. գտնուեցան
նաև մի քանիսը, որ նամակներով լը-
րագիրներին միջոցաւ պաշտպանեցին
հայր սուրբի արդարութիւնը և հեր-
քեցին երկաթաքարի գոյութիւնը: Պ.
Աղալեանցը այս վերջիններին երկու ածա-
կանով կնքեց. «Հայկաթալի և վարձ-
կան». գրանով էլ չըբաւականանալով,
այլ Աղալեանցը, Խոցիեանցին նամակը
ուժեղ գէնք համարելով իւր համար,
վանահօր օձիքից բռնած դէպի ահեղ
դաղատան էր քաշում, հրաւիրելով
միևնոյն ժամանակ «Հայկաթալիներն»
և «վարձկաններն» ներկայգտնուել այն
հանդիսաւոր օրին:

Երկար սպասեցինք, ալ Աղալեանցը
ոչինչ չարաւ, ոչ ոքի չը հրաւիրեց
դէպի «ահեղ դաղատան»: Իսկ այժմ
ինչպէս լուր ենք հաստատաբար գրելու
հայր սուրբը, որ այժմ էլ ուրիշ տալ
միևնոյն ժամանակ այդ բանակալութիւն,
հրա-
ւիրել է ալ. Աղալեանցին Գանձակի
դաղատան օր առել շաշմիկի կիւրով
ապացուցանէ իւր գրածները: Խօսք
չկայ որ երկու կողմից էլ մեծ քա-
նակութեամբ մօր կը լինի պատրաս-
տուած սուտ կողմի համար: Տեսնե՞ք
ինչ կը լինի:

Միւր խնդրում են յայտարարել, որ
1883-ին հինգշաբթի, յունիսի 3-ին ա.
Պ. Մատիեանցը հայ գերատնական
խմբի անգամներին մասնակցութեամբ
նախկին Արծուրեւոյ թատրոնում մի
ներկայացում կը տալ: Կը խոսքի
Տարտիւֆ կամ Սուտ ձգնալու Կո-
միդի. 5 արարած. Մոլերի, և առաջին
անգամ Օր թ ա ճ ա լ է Բ է Փ ը. Փարս-
իդ, 1 արարած. հեղ. Սարգսյան:

Ներկայ տարուայ վերջին համարը
հրատարակելով խնդրում ենք այն
լուրերին անձինքներին, որոնք «Նոր-
Գար»-ին փող են պարտական շտապին
հասցնել խմբագրութեան:

Քաղաքացին խորհրդարանի նիստում
վարչութեան նոր անգամին ընտրութեա-
նը ա. ա. Իզմայիլեանը վերստին ընտ-
րուեցաւ քաղաքացին վարչութեան ան-
գամ ձայներն ստուար մեծամասնու-
թեամբ:

Արդէն խմբագրութիւնս ստացել է
«Նոր-Գար»-ի զէմ գրուած բրդերի և
Հայկաթալի քուէութիւններին մասին լեզ-
վարկութիւններ: Իւր քիչ կը սպասենք
թէ ինչ կարծիք կը յայտնեն նրանք,
որոնք հետեւում են մեր լեզուներին և
նրանց բռնած ուղղութիւններին:

Հայկաթալի շարունակում է «Նոր-
Գար»-ի զէմ իւր պատերազմը: Կար-
ծես լծի կրօնիկոս լինելը, գլուխութեւ,
խելքը, ազնուութեւնը... ս. Իզմայի-
նում մնացած հոգալով մի հա-
շիւ երեւ լինին, որ Հայկաթալիներն
էլ կարողանան ձեռք բերել: Մեզ
ասում են որ չարժէ մի օրէն Հայ-
կաթալի վերայ ուղարկութիւն դարձ-
նել. ընդունում ենք: Հայկաթալի մար-
դը, «Նոր-Գար»-ի հակառակորդն էլ
կը տեսնի այդ «հաստաւ» «ներք»
մէջ պարունակուած նիւթութիւնը,
քուէութիւնը և նպատակը: Այդ յար-
ձակումները «Նոր-Գար»-ի խմբագ-
րին չեն վնասում, այլ այն լեզուին
և նրա անցեալին են վնասում, որի
մէջ դրանք հրատարակուում են:

Հայկաթալի ցեղին մէջ երեւի վերայ
սլարկել է և ոտքերը գետնին խօխով
յոյս ունի որ ցեղին մի կտոր սրա կամ

նրա վերայ լինելով կը կեղտոտէ նը-
բանը:

Թողնելով ուրիշներին դատելու այն
«սուր» խելքով «ազնիւ» հոգով գը-
րուածքի գրական արժանաւորութիւն-
ները և դերը նրանց մասին, մենք
միայն կաշխատենք աւաճիկայ համար-
ները մէկու մի քանի մեղադրանք-
ներով վերայ խօսել, որոնք արժեն, որ
բացատրուած լինին ընթերցող հաս-
տակութեան Այժմ միայն այս կասեմք.
ընդունելով լծի կաթողիկոսական խնդ-
րում, վաճառութեան ժամանակ սխալ
քայլեր է արել «Նոր-Գար»-ը, ընդու-
նենք լծի լաւ չէ արել, որ այդ խնդ-
րի մասին Թեւրթալից ստացած լեզ-
վարկութիւնները հրատարակել է: Եւ
որ «Նոր-Գար»-ը նոր էր, անխորձ էր,
իսկ «Մեղուն» քսան և եօթ տարե հը-
րատարակութեւնը քիչ պաշտպան էր
ուղղում լինել հայ եկեղեցւոյն, ինչու այն
ժամանակները մի խօսք, մի ծաղու-
նը հանց. Թեւրթալի մահից յե-
տոյ են «ժողովրդական» բառը, Այժմ
լեզուներն մէջ գալիս և ինչ նպատակ
ունի այդ վարմունքը տարուայ վեր-
ջում: Եւ ինչէ՞ այդ չափ ժամանակ
կարող էին սպասել և Ներքէ Սարգս-
յան մահից յետոյ խօսել, ինչու չեն սպա-
սում մինչև արդիւն 19-ին, կաթողիկո-
սի ընտրութիւնից յետոյ: Այդ տեսակ
քուէ գրուածքը երևի ունի իւր որոշ
նպատակը, որ այժմ էլ ուրիշ գալիս
Գուշէ մի քանի պարզամտներ, վտը-
հողի և եղբւր մարդիկ գոյարձանան
այդ գրուածքով, բայց հայկաթալիներն
թող հաւատացած լինին որ ընթերցող
հասարակութիւնը գնահատում է ըստ
ժամանակի իրենց գրածներին: Առ այժ-
մը մենք ձեռք կանգնեմք պարոններ, որ
ուրիշ և ձեռքանց և ոչ մէկը պարզեցնու-
նէք, բայց լծի դուք մարդ էք, այդ
թող ուրիշներն դատեն:

ՊԱՏՐԻԱՐԿ.
ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ՄԵԿԻՐ ԼԻՆԵՆՈՒ Ի.

Այս պահուն յորում բոլոր Թուրքիոյ
Հայոց կրօնական և աշխարհական գոր-
ծադիր իշխանութիւնը մէկ մարդու մը
ձեռք պիտի յանձնենք, երբ կը ըսեն
Ազգին նաւը՝ նաւագետի մը պիտի
յանձնենք, հարկ է այդ ընտրելիք նա-
ւագետ մարդը ունենայ մեր իրեն
յանձնելիք պաշտօնը՝ Ազգին փախ-
քանաց ու նպատակաց համաձայն վա-
րելու կարողութիւնն ու գիտութիւնն ու-
նենալ:

Բայց նախ հասկանալով լծի ինչ է
պատրիարքի մը պաշտօնը: Պատրիարք
երկու գլխաւոր պաշտօն ունի ըստ Սահ-
մանադրութեան. մէկն է՝ ի ղեմաց Ազ-
գին մի ջ ը ուրիշ Բ. Գրան քով, մէ-
կայն է՝ նա լաւ գահէ և այդ. բո-
լոր ժողովոյ:

Միջնորդէ Բ. Գրան քով, կը նշա-
նակէ նախ աղէկ ճանչցած ըլլալ օս-
մանական լեզուն, քաղաքականութիւնը
գալստիւնը ու վարող նախարարու-
թիւնը, հմուտ ըլլալ օսմանական օրէն-
գիտութեան, բարուց, սովորութեան
ու արարողութեանց: Պէտք է պաշտո-
նական վարձանիւթ, քաջամեծ
յարարելութիւններու շնորհիւ օսմա-
նական կառավարութեան լիազօր վը-
սահատութեան ալ արժանացած լի-
նի, ազգային վստահութեան արժա-
նացած լինելն յետոյ:

Անձնական ու մասնաւոր նկատու-
մեքով իւր անձին վրայ կոյր վստահու-
թիւն մը տաճել տալ մեծ գործ մը
չէ: Եւ զանաւոր է մարդու վրայ դը-
րուած կամ գրեւելիք վստահութիւնը
ըրկի վստահելի արժանիք, վստահե-
լի առաքելութիւն է, վստահելի տա-
ղանդ է և փորձեալ ու կըրթ պաշտո-
նավարութեան:

Բարձրագոյն Գրան քով միջնորդելու

պաշտօնը լոյ խնդիր մը ներկայացնե-
լու մեքենական պարզ արարողութեան
մէջ չը կարծաւոր, պէտք է ներկայաց-
նողն ևս ակնածանք ազդէ և կարենայ
ու գիտնայ գնահատել ու գործադրել
տալու միջոցներն:

Ապա մեր ընտրելիք Պատրիարքը
պէտք է լծի ինքը Ազգին և Տէրու-
թեան առջև վստահել և ակնածել
լինելու է, և լծի արդէն ինքնին վը-
սահութեան ակնածանաց արժանի
բարոյական բարձր հանգամանքներ
ունենալու է:

Եւ որովհետեւ վերջին արեւելեան
պատերազմին յետոյ մեր և մեր Տէ-
րութեան դիւրեքը, փախքաններն ու
յոյները առած են տեսակ մը նոր մի-
ջազգային գոյներ և ձեւեր ալ որք բա-
ւական բազմաձիւք յարաբերութեանց
գիտմանիւր և միջնորդութեանց բազ-
մապատիկ հարկեր ու դէպքեր ստեղ-
ծած են, ըսել է մեր Պատրիարքը եր-
բեմն միջազգային միջնորդութեանց
և յարաբերութեանց ալտըն և հար-
կին հանգչալ գտնուելով, պէտք է մի-
ջազգային ծանօթութիւններ ևս ունե-
նայ և գալիս մշակելու կարող լինի
Պատրիարքը:

Գրան քով մ'ալ մեր օտարաշու-
կան ժողովոյ նախագահելու կէտին:

Մեր Ազգին մէջ Պատրիարքը՝ ինչ-
պէս Տէրութեան և Ազգին մէջ լինե-
լիք յարաբերութեանց միջնորդն է:
Նմանապէս և ազգային բոլոր ժողովոյ
իրեւ նախագահ՝ նոցա վճիռներուն ու
որոշմանց գործադիր մարմինն է:

Ունենք Ազգային ժողով, Կրօնական
և Քաղաքական ժողով, Կրթական,
Տնտեսական, Գաղտնաւորական և այլ
ժողովներ:

Ազգային ժողովն իրեւ ազգային
կամաց ու փախքանաց ներկայացու-
ցիչ լինել մարմին, իրեւ համարաւոր,
իրեւ օրէնսդիր, իրեւ ազգային շահու-
բարձրագոյն պաշտպան, որքան երես-
փոխաններէ որ կը բաղկանայ, գրեթէ
այնքան կուսակցութեանց կամ կար-
ծիքներու բաժանուած է:

Պատրիարքը պէտք է ազգային իշ-
խանութեան այդ բարձր հեղինակու-
թիւնը վարող բոլոր կուսակցութեանց
հմուտ լինի, և գտնուի այնչափ լաւ
սերտած լինի, որ կարող լինի անոնց
ընդհարումը արգելել և կամ ի հար-
կին իրենցաշար պահել:

Իրեւ Ազգային ժողովոյ նախագահ
ինչպէս պէտք է որ ազգային շահու-
ցի և զայն վարող կուսակցութեանց գի-
տութիւնն ունենայ և Ազգային ժողո-
վոյ մեծամասնութեան վստահութիւնը
վայելէ, պէտք է նաև իրեւ Կրօնական
ժողովոյ նախագահ՝ Ազգին եկեղեցա-
կան դասուն լեւակաւոր վստահու-
թեան արժանացած մի ոք լինի:

Կրօնական բարձր հմուտութիւն ունե-
նայ, անգալութիւնը և անբարեւ ան-
ցեալ ունենալու է: Եկեղեցւոյ կարգաց
և կանոնաց նախաձեռնողը լինելու
է: Ազգային կրօնի ու բարոյագիտու-
թիւնն ուսում և հեղինակութիւն իսկ
ունեցած լինելու է: Նա մասնաւոր
նկատելով որ մենք քաղաքական ազգ
մը լինելէ առել կրօնական, եկեղե-
ցական ժողովուրդ մ'ենք, և գրեթէ
մեզ համար կրօնքն ու ազգութիւնը
նոյն նշանակութիւնն ունին. զի մեր
Ազգին արդէ վճիռներն մէջ մեր ազ-
գային միւլութեան կապն մեր կրօնքն է
գրեթէ. զի քանոն մեր կրօնին, քանոն
մեր Եկեղեցւոյն է որ Տէրութեան առ-
ջև և աշխարհէ մէջ կը ճանչցուի և
կը վայելենք մեր ներքին ազգային
առանձնանշանութիւնները, ընտրու-
լիք Պատրիարքն ալ իրեւ կրօնի և Եկե-
ղեցւոյ ալ ներկայացուցիչ, կրօնապէս
վստահելի, հմուտ լինելու է հեղինա-
կութեան չափ:

Պատրիարքը՝ իրեւ Քաղաքական ժո-
ղովոյ նախագահ պէտք է որ մեր քա-

ղաքական յարաբերութեանց տեսա-
կները լաւ ճանչցած լինի, և զայն միշտ
ի նպատակ ազգային շահու-
ցի ևս ակնածանք ազդէ և կարենայ
զաքալել միջավայրերու մէջ մեծ-
ցած, քաղաքական աշխարհին բաւա-
կան ծանօթ և միջազգային համար,
հմուտութիւն ու գործունէութիւն ունե-
ցած լինելու է:

Իրեւ ազգային Կրթութեան Խորհը-
րոյ նախագահ, պէտք է գիտուն, տա-
ղանդաւոր լինի: Ազգին պարօքաց և
դաստիարակ ընկերութեանց օր ըստ
օրէ զարգացման և բազմացման օժան-
դակ քաջաւերող լինի:

Գիտնալու եւր ազգովին լծի՝ կը-
թ ու լծի են է և դ ա ս տ ի ա ռ ա կ ու
լծի են է գաւա՝ մենք ուրիշ քաղաքա-
կանութիւն չունենք, և մեր ազգային
բարօրութիւնն ալ մեր կրթութեանն է.
Խոսմն ունի: Հետեւապէս մեր ընտրելիք
Պատրիարքը պիտի կամ այն նախարարին,
այս կամ այն դեսպանին, այս կամ
այն բարձրաստիճան անձանց, այս կամ
այն կուսակցութեան մարդը, յանձնա-
ւարեալ լինելէ առել կրթութեան
բարեկամն ու դաստիարակութեան
մարդը լինելու է:

Ալ բաւական է մեր տեսածը չափ-
նելու և մեր հասկացածը չը հասկա-
կանալու գտնել:

Նոր ընտրութիւնք Պատրիարքը՝ որ
բարձրութեան կամ խորութեան, որ վա-
քին, որ գաւառական, որ կուսակցութե-
նէն ալ գալ, իւր պատրիարքական
արժանաւորութեան առաջին հանգա-
մանքը լինելու է, պատրիարքական
ընտրութեան առաջին հիմն լինելու է
նորա բարձրագոյն կրթութեան ալ
լինելու: Նոր դպրոցին վերաբերելու է
կամ գոնէ նոր դպրոցին բարեկամ. մեր
տարե քալողն, սկզբին ի վեր մեր տը-
գիտութիւնն եղած է: Տգեալ եկեղեցա-
կան մը Պատրիարք ընելու ենելը,
յառաջդիմութեան հաւատքին դէմ
հայտնել է:

Պարտք Ազգային ժողովը՝ եթէ ընտ-
րութիւնք Պատրիարքին համար ընտրու-
թեան հիմն չլինարէ բարոյական գե-
րազանցութեան, բարեկրթական ար-
ժանեաց մէջ, մեծ օխալ կը գործէ:
Ահա մտաբանած իսկ է նաև պա-
րիարքական ընտրութեան վերջանա-
կան և վճառական ժամը. տեսնե՞ք ինչ
պիտի ընեն մեր Ներսիսեանի Գիշի-
տիք:

Եթէ կրկին Ազգային ժողովը նեկ
որ ընտրութիւնք առել անձնական եւ
կատմանց և մասնաւորաց բան Ազգին
իրական օգտին և սկզբունքին վերայ
հիմնած կատարել, իրաւունք պիտի
տայ մեզ յայտարարելու լծի: Այդ փո-
ղովը հակառակ իւր կողմէն Ազգին
կամքը ներկայացնելու կտրուութիւն
և իրաւունքէն վերջացած է:

Մեր տեսութեանց համաձայն ալ
սոր Ազգին պատրիարքութեան պա-
տօնին արժանի բարոյական գերազան-
ցութիւն ունեցող սա երեք նախկինա-
նեք կրնանք ներկայացնել գոր արդէ
ուրիշ լեզուներ և կուսակցութիւնք և
ներկայացուցած են:

Ա. Մեկերեւելիկ Նախկինաւոր Մուրա-
տեանց, Առաջնորդ Զմիւռեանց:
Բ. Մատթէոս Նախկինաւոր Խղմիւրեան
Քարողի յիւսիստար:

Գ. Խորէն Նախկինաւոր Նար-Պէյ, Քար-
ղի ի Պէյիկիւնայ:
Կարելի է հարաւարկութեան խնդ-
րը արգելել լինի Զմիւռեանց Առաջնոր-
դին Պատրիարք ընտրելուն. լծի եթէ
Ազգային ժողովոյ կամքը միւսնալ Նո-
րին Գերապատութեան բարոյական ար-
ժանեաց շնորհ, խնդրել իսկ չլինի հա-
տակութեան խնդրը:

Խորէն Նար-Պէյ՝ Ազգին պերճաւոր
բերողարան, հեղինակ, լեզուապէս
հանրապետական տաղանդ ունեցող է
պիտիւրս մէ: Գուշէ սորա ալ ինչ
ինչ հանգամանքներն արգելք լինի

նորա պա-
րիարք Ար-
թուրդին
գտնանք
ամբողջա-
մը վրայ
այդ ձևի
բաւարա-
տարար
սին ըսա-
նելու
նուրեւ
ցեն, Ազ-
րութիւն
մասնա-
ծիք լին-
այսպիսի
մաճ կը-
Գրան ք-
այս եկե-
ծոց սա-
որներ:
է Ազգին
խառնա-
տիւր և
գուր, ու-
Ազգայ

0.15, 0.16, 0.16, 0.16, 0.16

13.

